

พรทิพา ดำเนิน

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ ภาควิชามนุษยศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายงานการวิจัย

เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Information Literacy of the Third-Year Undergraduate Students of

Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศและคณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ที่สังกัดคณะต่างๆ จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และโครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม รวมทั้งสิ้น 378 คน

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษา มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิงมีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้านมีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการเข้าถึงหรือสืบค้นสารสนเทศ ที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามคณะปรากฏผลเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ โครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 2) กลุ่มที่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านเกือบทุกด้านมีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการ

เข้าถึงหรือสับสนสารสนเทศ ที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีจำนวน 3 คนะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะวิทยาการจัดการ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีการรู้สารสนเทศทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในคณะต่างๆ พบว่า นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาการจัดการ และคณะวิทยาศาสตร์มีการรู้สารสนเทศโดยรวมมากกว่าโครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

The purposes of this survey research are to study and to compare the information literacy of the third-year undergraduate students of Buriram Rajabhat University. Sex and faculty were regarded as independent variables.

The sample, consisted of 378 third-year undergraduate students of Buriram Rajabhat University who were stratified randomly selected from 6 faculties; faculty of Education, faculty of Humanities and Social Sciences, faculty of Management Sciences, Faculty of Sciences, faculty of Agricultural Technology and faculty of Industrial Technology.

The findings were summarized as below;

1. In general, the information literacy of the third-year undergraduate student of Buriram Rajabhat University was at moderate level. When each aspect was considered, it was found that only one aspect was rated at a high level, whereas the other aspects were rated at moderate levels.

2. According to the comparison of information literacy, the result indicated that: 1) Sex did not make significant differences and 2) There were make significant differences between the students from the difference faculties.

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจรวมถึง อาชีพและการงาน สังคม วิทยาการและเทคโนโลยี และ การเมืองการปกครอง เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง จึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงคือ สารสนเทศ (Information) ถ้าบุคคล หน่วยงานหรือองค์การใดมีสารสนเทศที่ทันสมัย มีการจัดการสารสนเทศที่เป็นระบบ บุคลากรสามารถเข้าถึงและนำมาใช้ได้ ก็จะสามารถพัฒนาบุคลากรและองค์การไปสู่ความสำเร็จได้

โดยสรุปสารสนเทศมีความสำคัญต่อมนุษย์ อยู่ 2 ด้าน คือ 1) ด้านบุคคล สารสนเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา บุคลิกภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ และช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่เกิดประโยชน์สูงสุด 2) ด้านสังคม สารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษา การวิจัย การพัฒนาวิทยาการและเทคโนโลยี การถ่ายทอดวัฒนธรรม การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมือง

จากความสำคัญของสารเทศดังกล่าว ส่งผลให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการสารสนเทศ กอปรกับรัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติขึ้น ได้แก่ นโยบาย IT 2010 ซึ่งมีสาระสำคัญ เพื่อสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2544 - 2553 เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งที่ยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในเวทีสากล ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ลงทุนในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ
2. ส่งเสริมให้มีความนวัตกรรมในระบบเศรษฐกิจและสังคม
3. ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและส่งเสริมอุตสาหกรรมสารสนเทศ

ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 3 ประการ คือ

1. เพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นดรรชนีวัดผลสัมฤทธิ์ทางเทคโนโลยีของ UNDP ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยจะมีพัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำสังคมไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เพียงพอที่จะทำให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำอยู่ในกลุ่ม
2. เพิ่มจำนวนแรงงานความรู้เป็นร้อยละ 30 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด
3. ปริมาณกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้เป็นพื้นฐานที่เรียกว่า อุตสาหกรรมฐานความรู้ (Knowledge-based Industries) โดยมีสัดส่วนของอุตสาหกรรมบนฐานความรู้ ร้อยละ 50 ของ GDP

จากนโยบายดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีที่สำคัญ 5 สาขา ดังนี้

1. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านภาครัฐ (e-Government) เป็นการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานของรัฐและการให้บริการของรัฐแก่ประชาชน เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีรวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอันจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนไทย โดยมีเป้าหมายหลัก ดังนี้

1.1 ระบบบริหาร (Back office) รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายว่า หน่วยงานภาครัฐจะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการงานสารบรรณ งานพัสดุ งานบุคลากร งานการเงินและบัญชีและงานงบประมาณให้ครบวงจรภายในปี พ.ศ. 2547

1.2 ระบบบริการ (Front Office) รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายว่าให้หน่วยงานต่างๆ สามารถบริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ร้อยละ 70 ภายในปี พ.ศ. 2548 และครบทุกขั้นตอนภายในปี พ.ศ. 2553

จากเป้าหมายหลักดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์หลักจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมในประเด็นของการวางแผนงบประมาณ องค์การ บุคลากร และระบบงาน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวางแผนและงบประมาณ ประกอบด้วยมาตรการในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและแผนปฏิบัติงาน และมาตรการเพิ่มสัดส่วนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดและปรับปรุงองค์การโดยออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรกลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ สร้างความชัดเจนในบทบาทและภารกิจขององค์การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง กลุ่มผู้บริหารระดับต้นและระดับกลาง กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสารสนเทศของหน่วยงาน เพื่อให้มีทักษะและความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามความเหมาะสมของกลุ่ม และมาตรการเพิ่มมาตรฐานคุณสมบัติเทคโนโลยีสารสนเทศของข้าราชการ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการบริหารภาครัฐ ประกอบด้วยมาตรการในการจัดให้มีมาตรฐานกลางด้านซอฟต์แวร์ภาครัฐ และมาตรการมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลงานบริหารหลักตามกฎหมาย 5 งาน ได้แก่ งานสารบรรณ งานพัสดุ งานบุคลากร งานการเงินและบัญชี และงานงบประมาณ รับผิดชอบพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการบริการภาครัฐ ประกอบด้วยมาตรการในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนอย่างสะดวก รวดเร็ว ทั้งถึง และมีคุณภาพ การจัดให้มีเครือข่ายข้อมูลภาครัฐ และมาตรการสนับสนุนให้มีความร่วมมือระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อให้บริการประชาชน

2. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านการพาณิชย์ (e-Commerce) เป็นกระบวนการดำเนินธุรกิจการค้าและบริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าและบริการผ่านคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมได้แก่ (อุปกรณ์

ประมวลรัฐการ, 2547)

2.1 การทำธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค (Business to consumer : B2C) หมายถึง การทำธุรกิจที่มุ่งเน้นให้บริการกับลูกค้าหรือผู้บริโภค เช่น การขายสินค้าอุปโภคบริโภค และการค้าระหว่างภาคธุรกิจกับผู้บริโภคทั่วโลกหรือภายในท้องถิ่นของตนเอง และชำระเงินด้วยบัตรเครดิต

2.2 การทำธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเอง (Business to Business : B2B) หมายถึง ธุรกิจที่มุ่งเน้นให้บริการแก่ผู้ประกอบการด้วยกัน เช่น ผู้ผลิตกับผู้ผลิต ผู้ผลิตกับผู้ส่งออก ผู้ผลิตกับผู้นำเข้า ผู้ผลิตกับผู้ค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น โดยมีการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร

2.3 การทำธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกับรัฐบาล (Business to government : B2G) หมายถึง ธุรกิจการบริหารการค้าของประเทศเพื่อเน้นการบริหารการจัดการที่ดีของรัฐบาล

2.4 การทำธุรกิจระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภค (Consumer to Consumer : C2C) หมายถึง ธุรกิจระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภคซึ่งเป็นการค้าขายรายย่อย เช่น การขายของเก่าให้บุคคลอื่นผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม (e-Industry) เป็นการสร้างความเข้มแข็งของภาคอุตสาหกรรมการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตสินค้าของภาคอุตสาหกรรมซึ่งจำเป็นต้องหาวิธีการผลิตให้ได้จำนวนมาก ราคาถูกลง ซึ่งจะนำมาซึ่งศักยภาพในการแข่งขัน

4. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทางการศึกษา (e-Education) เป็นการพัฒนาและประยุกต์สารสนเทศ (Information) และความรู้ (Knowledge) ที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการเรียนรู้และรับบริการทางการศึกษา รองรับการพัฒนาสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ คำนึงถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนของการลงทุน การผลิตที่มีเนื้อหาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความหลากหลายและพิจารณาสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดเป้าหมายหลัก ดังนี้

4.1 ในปี พ.ศ. 2553 โรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถเชื่อมต่อเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4.2 ในปี พ.ศ. 2549 ให้มีการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของการเรียนการสอนทุกระดับชั้น และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2553

จากนโยบายดังกล่าว ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศเพื่อการศึกษา เร่งพัฒนาและให้บริการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

เร่งปฏิรูปกิจการโทรคมนาคมให้มีการแข่งขันแบบเสรี เป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณชน และดำเนินการตามพระราชบัญญัติการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ

4.3 มีการผลิตนักวิทยาศาสตร์ วิศวกร และนักวิจัยเต็มเวลาในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนา คอมพิวเตอร์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และผลิตกำลังคนขั้นสูงให้เพียงพอกับความต้องการของ ภาคอุตสาหกรรม

4.4 มีการสร้างนวัตกรรมที่เอื้อให้เกิดบูรณาการการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และพัฒนาหลักสูตรด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคอุตสาหกรรม

4.5 แรงงานไทยต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะการทำงานที่จำเป็น โดยผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาสาระทางการศึกษาและการสร้างความรู้ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ที่ถูกกำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับ เป้าหมายที่ 4.3 4.4 และ 4.5 ทำให้เกิดรูปแบบของ e-Education เช่น มหาวิทยาลัย ไทวอร์ (Virtual University) เครือข่ายการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ScienceNet) เป็นต้น

5. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม (e-Society) เป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและการเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง สารสนเทศและความรู้ (Digital divide) ของสังคมในยุคสารสนเทศ โดยมีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เพิ่มขีดความสามารถและสนับสนุนสถาบันความรู้ เร่งผลิตและเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน สนับสนุนให้เกิดการสร้างสังคมสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าไปสืบค้นและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อสร้าง ต่อยอด ถ่ายทอด และบูรณาการความรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชน นำความรู้มาพัฒนา อาชีพของคนในชุมชน มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงามสู่สังคมภายนอก

จากเปลี่ยนแปลงและนโยบาย IT 2010 ทำให้สถาบันการศึกษาทุกระดับต้องเตรียมความพร้อม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและบริการ ต้องมีการ จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านบุคลากร ต้องจัดการอบรม ให้ความรู้และ เพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน และการบริการ ซึ่งการเตรียม ความพร้อมด้านบุคลากรนั้น จำเป็นต้องเตรียมตั้งแต่บุคลากรเหล่านั้นยังอยู่ในระบบการศึกษา จึงจะสามารถพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับ เทคโนโลยีการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีใน

การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่สภาพปัจจุบัน ที่เป็นโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้เยาวชนได้มีโอกาสในการรับข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ จากอินเทอร์เน็ต เป็นจำนวนที่มากมายแทบทุกวัน ถ้าเยาวชนในวัยศึกษาเหล่านั้นไม่สามารถกลั่นกรองและเลือกใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง ก็เกิดผลเสียต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ต้องนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เป็นการให้ความสำคัญต่อการแสวงหาสารสนเทศและความรู้ซึ่งควรจะสร้างให้เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาเนื่องจากการรู้สารสนเทศ หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการแสวงหาสารสนเทศ การรู้แหล่งบริการสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา
2. ด้านการใช้เครื่องมือช่วยค้นและวิธีการในการเข้าถึงสารสนเทศ เช่น OPAC Online Database เป็นต้น
3. ด้านการกำหนดขอบเขตและการกลั่นกรองสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการ
4. ด้านการสืบค้นและการรวบรวมสารสนเทศ ได้แก่ การรวบรวมรายการบรรณานุกรมที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ในขณะนั้น
5. ด้านการประเมินสารสนเทศที่ค้นคืนได้ว่าสอดคล้องกับความต้องการหรือไม่ เพียงใด
6. ด้านการประยุกต์ใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้รู้สารสนเทศ จึงเป็นผู้ที่มีทักษะในการอ่าน (Reading Skills) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills) และทักษะในการใช้ห้องสมุดสมัยใหม่ (Using Modern Library Skills)

ปัจจุบัน การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ได้กำหนดใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษา เช่น มาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศออสเตรเลีย อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยนักศึกษาต้องมีระดับการรู้สารสนเทศ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น และนำมาสัมพันธ์กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป จะเห็นได้ว่า การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน เพราะการรู้สารสนเทศจะทำให้มีความพร้อมในการรับกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาภายใต้โลกที่มีความเป็นพลวัต

เป้าหมายหลักอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางสติปัญญา ร่างกายและทัศนคติ ในระหว่างที่กำลังเรียน เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่ สมบูรณ์ในอนาคต คุณสมบัติของนักศึกษาและอาจารย์ ต่างก็มีอิทธิพลเกื้อหนุนต่อกระบวนการเรียนของนักศึกษา ถ้านักศึกษามีคุณสมบัติด้านการรู้สารสนเทศในระดับมาตรฐาน ก็ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้

เพิ่มเติม และกว้างขึ้นกว่าการรับความรู้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น การรู้สารสนเทศของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการรู้สารสนเทศ คือ การสร้างบุคคลให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึง การเป็นผู้ที่รู้แหล่งสามารถ ค้นหา ประเมินและเลือกใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจ

สภาพปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการสารสนเทศโดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อการบริการ เช่น ห้องสมุด หรือ ที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการ เป็นต้น ในด้านการเรียนการสอนก็มีการนำรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและสืบค้น รวมถึงวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวัน มาจัดเป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาในระดับปริญญาตรีทุกคนต้องเรียน ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา จนถึง ปีการศึกษา 2547 ยังไม่มีการดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนและส่งเสริมการรู้สารสนเทศจึงมีความต้องการจะศึกษา สภาพการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้ทราบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีระดับการรู้สารสนเทศสูงขึ้นไป ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการแสวงหาสารสนเทศและความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้สารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ระหว่างเพศชายและหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำแนกตามคณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สังกัดคณะต่างๆ 6 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ จำนวน 192 คน คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ จำนวน 153 คน คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 207 คน คณะเทคโนโลยี
การเกษตร จำนวน 117 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 378 คน และ โครงการจัดตั้งคณะ
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 200 คน รวมทั้งสิ้น 1,247 คน

(กลุ่มงานทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2547)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สังกัดคณะต่างๆ 6 คณะ โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random
Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญา-
ตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งมีลักษณะและวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี
ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ลักษณะของ
แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความต้องการในการเพิ่มพูนความรู้และ
ทักษะสารสนเทศเพื่อเพิ่มระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

2. การสร้างเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาลักษณะของเครื่องมือแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประมาณค่า

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วุฒิพงษ์ บุญทอง (2542)

1.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

1.5 ทดลองใช้ (Try out) และวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เมื่อจำแนก
เป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการเข้าถึงหรือสืบค้นสารสนเทศ

ที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสวงหาสารสนเทศ ด้านการกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการ ด้านวิธีการสืบค้นและรวบรวมสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศ และด้านการประยุกต์ใช้สารสนเทศ มีเพียงด้านเดียว คือ ด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการเข้าถึงหรือสืบค้นสารสนเทศ ที่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 3 ข้อที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 2 ข้ออยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อจำแนกตามเพศ เพศชาย มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีเพียงด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการเข้าถึงหรือสืบค้นสารสนเทศ ที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อจำแนกตามคณะ ปรากฏผลเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ โครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 2) กลุ่มที่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านการใช้เครื่องมือและวิธีการในการเข้าถึงหรือสืบค้นสารสนเทศที่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี การเกษตร และคณะวิทยาการจัดการ

2. การเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศ ตามสมมติฐาน ผลการเปรียบเทียบปรากฏ ดังนี้

2.1 นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีการรู้สารสนเทศทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 นักศึกษาที่สังกัดคณะต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย นำไปสู่การอภิปรายผล ได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ประเด็นที่สอง คือ การเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษาจำแนกตามเพศและคณะที่นักศึกษาสังกัด ดังนี้

ประเด็นแรก การรู้สารสนเทศของนักศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า การรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจมีสาเหตุมาจากการ ปรับปรุงเนื้อหารายวิชาพื้นฐาน โดยการบูรณาการรายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า หรือเดิมคือวิชา การใช้ห้องสมุด เข้ากับวิชาภาษาอังกฤษกลายเป็นวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและสืบค้น

และวิชาภาษาไทย กลายเป็นวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น ทำให้นักศึกษามีจำนวนชั่วโมงเรียนวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า หรือวิชาการใช้ห้องสมุดลดลงจากเดิม ซึ่งเคยเรียนอย่างต่อเนื่องตลอด 1 ภาคเรียน เหลือเพียง 4-5 สัปดาห์ ทำให้อาจารย์ไม่สามารถสอนนักศึกษาด้านการรู้สารสนเทศครบทุกเนื้อหาเหมือนเดิม จึงทำให้นักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

มีผลการวิจัยที่ยืนยันว่า การสอนการรู้สารสนเทศ มีผลต่อระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ได้แก่ ผลการวิจัยของ Hepworth (1999) เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนอร์ท ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพบว่า การนำการรู้สารสนเทศเข้ามารวมในหลักสูตรนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Caravello และคณะ (2001) ที่ได้ทำการประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสำรวจความรู้ความสามารถ และทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด มีทักษะการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเรียน ในขณะที่ Hoeke (1998) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการส่งเสริมการสอนคอมพิวเตอร์เพื่อการรู้สารสนเทศในรายวิชา ระบบการจัดการสารสนเทศเบื้องต้น พบว่า การฝึกทักษะการปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในระดับมากและช่วยให้นักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศระหว่างเพศชายกับเพศหญิง พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศระหว่างนักศึกษาที่สังกัดคณะที่ต่างกัน พบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปภาดา เจียวก๊ก (2546) ที่ทำการศึกษารื่อง การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่เพศต่างกันมีการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่ศึกษากลุ่มสาขาต่างกัน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน และ ัญญาปกรณ์ นิมิตรประจักษ์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า ความรู้ความสามารถของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม อยู่ในระดับดี คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ระดับพอใช้ คือ ด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ และการใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความรู้ความสามารถด้านทักษะคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี 7 มิติ ตามกฎเกณฑ์ของ ICDL (International Computer Driving Licence) พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้ความสามารถในระดับดี คือ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และการ

จัดแฟ้มข้อมูล ระดับพอใช้ คือ ด้านการประมวลผลคำ การใช้ตารางวิเคราะห์แบบอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูล นอกจากนี้นักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ยังมีความคิดเห็นว่า ความรู้ความสามารถด้านการรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

เนื่องจากการรู้สารสนเทศ หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ 6 ด้าน คือ

- 1) ด้านการแสวงหาสารสนเทศ รวมถึงการรู้แหล่งบริการสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา
- 2) ด้านการใช้เครื่องมือช่วยค้นและวิธีการในการเข้าถึงสารสนเทศ เช่น OPAC Online Database เป็นต้น
- 3) ด้านการกำหนดขอบเขตและการกลั่นกรองสารสนเทศ ที่สอดคล้องกับความต้องการ
- 4) ด้านการสืบค้นและการรวบรวมสารสนเทศ ได้แก่ การรวบรวมรายการบรรณานุกรมที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ในขณะนั้น
- 5) ด้านการประเมินสารสนเทศที่ค้นคืนได้ว่าสอดคล้องกับความต้องการเพียงใด
- และ 6) ด้านการประยุกต์ใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวัน

จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้รู้สารสนเทศ จึงเป็นผู้ที่มีทักษะในการอ่าน (Reading Skills) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills) และทักษะในการใช้ห้องสมุดสมัยใหม่ (Using Modern Library Skills) และ ปัจจุบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศได้กำหนดใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษา เช่น มาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศออสเตรเลีย อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยที่นักศึกษาต้องมีระดับการรู้สารสนเทศ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น และนำมาสัมพันธ์กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

จะเห็นได้ว่า การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน เพราะการรู้สารสนเทศจะทำให้มีความพร้อมในการรับกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาภายใต้โลกที่มีความเป็นพลวัต ดังนั้น ถ้าต้องการให้นักศึกษามีการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยควรมีการบรรจุวิชาบูรณาการ คือวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและสืบค้น และวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น หรืออาจแยกเป็นรายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า หรือ วิชาการใช้ห้องสมุด หรือวิชาการรู้สารสนเทศ เข้าในกลุ่มวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีจำเป็นต้องเรียนทุกคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในปัจจุบัน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่เรียนหลักสูตรใหม่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นไป ไม่มีโอกาสเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและสืบค้น ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า หรือ วิชาการใช้ห้องสมุด หรือวิชา

